

Kommunstyrelsens förvaltning
Kansliavdelningen
Viveca Ejnefjäll Strömberg, Kanslichef
0171-52609
viveca.stromberg@habo.se

Kommunstyrelsens yttrande avseende grundläggande granskning av kommunstyrelsen och nämnder

Bakgrund

Håbos kommunrevision har fått i uppdrag att genomföra en grundläggande granskning av kommunstyrelsens egen verksamhet och nämnderna, samt den gemensamma lönenämnden.

Syftet med granskningen har varit att bedöma om kommunstyrelsen för sin egen verksamhet, nämnderna samt den gemensamma lönenämnden på en övergripande nivå har skapat förutsättningar för tillräcklig styrning, uppföljning och intern kontroll av verksamheten.

Sammanfattande bedömning

Granskningens sammanfattande bedömning är att:

Barn- och utbildningsnämndens och bygg- och miljönämndens ledning, styrning och uppföljning och kontroll delvis har varit tillfredsställande. Den gemensamma lönenämndens ledning, styrning och uppföljning och kontroll bedöms delvis ha varit tillräckligt tillfredsställande.

Kommunstyrelsen för sin egen verksamhet, vård- och omsorgsnämnden och socialnämndens ledning, styrning, uppföljning och kontroll har inte varit tillräckligt tillfredsställande.

Revision bedömer vidare att:

Kommunstyrelsen för sin egen verksamhet och nämndernas måluppfyllelse delvis varit tillfredsställande med undantag av socialnämndens måluppfyllelse som i allt väsentligt varit tillfredsställande.

Kommunstyrelsen för sin egen verksamhet och nämnderna, med undantag för barn- och utbildningsnämnden, bygg- och miljönämnden, inte har vidtagit tillräckliga åtgärder för att anpassa verksamhet och ekonomi till fastlagd budget. Revision bedömer att den gemensamma lönenämnden i allt väsentligt har vidtagit åtgärder för att anpassa verksamhet och ekonomi till fastlagd budget.

Kommunstyrelsen för sin egen verksamhet, nämnderna samt den gemensamma lönenämnden, har ett system för att säkerställa en tillräcklig intern kontroll. Socialnämndens uppföljning av årets interna kontroller påvisar stora avvikelser. Vissa av (3) kommunstyrelsens interna kontroller påvisar även stora avvikelser.

Revision rekommenderar att:

Kommunstyrelsen och nämnderna att fortsatt säkerställa att verksamhet och ekonomi följer beslutad mål och budget.

Synpunkter till slutsats och rekommendationer

Måluppfyllelse

För att ytterligare förbättra måluppfyllelse har det under 2024 påbörjats ett arbete med framtagande av en ny styrmodell för Håbo kommun. Under hösten 2025 väntas det gå till beslut.

Styrmodellen syftar till att stärka den politiska styrningen i hela organisationen. Styrmodellen väntas gälla från 2026 och ska bidra till en tydligare målstyrning.

Åtgärder för att anpassa verksamhet till fastlagd budget

Kommunstyrelsen

I bokslut 2024 visade Teknik- och samhällsbyggnadsförvaltningen, och främst fastighetsenheten, ett underskott. Teknik- och samhällsbyggnadsförvaltningen har i budget 2025 tilldelats 17,0 mkr. Tilldelade medel väntas räcka till att täcka underskott för 2024.

Fastighetsenheten, vid Teknik- och samhällsbyggnadsförvaltningen, har under ett antal år gått med underskott. Underskottet, bestående av olika typer fastighetskostnader, har aldrig fakturerats till berörda nämnder utan stannat vid fastighetsenheten. Det innebär att fastighetskostnaderna vid nämnderna varit för låga och medfört en kostnadsförskjutning. Under det aktuella året kommer fastighetskostnaderna att fördelas ut till berörda nämnder och i budgetarbetet 2026 kommer hyrorna att justeras till rätt nivå för att förvaltningen ska ha en budget i balans.

Vård- och omsorgsnämnden

Vård- och omsorgsnämnden har i budget 2025 tilldelats medel på 22,6 mkr. Tilldelade medel ska framför allt täcka ökade kostnader för demografiska förändringar från en större andel äldre i befolkningen.

Nämnden arbetar med åtgärder för att inför 2026 ha en budget i balans. Åtgärder för 2026 har prognosticerats uppgå till en besparing på 16,0 mkr.

Socialnämnden

Socialnämnden har i budget 2025 tilldelats 21,8 mkr. Tilldelade medel ska räcka till att täcka underskottet för 2024.

Nämnden visar på ett underskott för 2025, och det är främst barn- och ungdomsvården som visar på höga kostnader. Nämnden tar fram åtgärder till delårsrapport per augusti för att återställa underskottet.

Intern kontroll

Kommunens system för att säkerställa intern kontroll har varit under utveckling under flera år. Kommunstyrelsen instämmer i bedömningen att system och rutin idag är tillräcklig för att säkerställa en god intern kontroll. System för intern kontroll fortsätter att utvecklas. För 2025 har intern kontroll utgått ifrån nämndernas mål istället för processer som tidigare.

Syftet är att intern kontroll ska bidra till att identifiera risker för målstyrning och för att bidra till ökad måluppfyllelse.

Intern kontroll syftar till att identifiera hinder eller avvikelser för att kunna genomföra relevanta åtgärder. Kommunstyrelsen har även uppsiktsplikt över nämnderna.

Kommunstyrelsen

Kommunstyrelsen har för intern kontroll 2024 identifierat tre stora avvikelser. Samtliga tre avvikelser har åtgärder som verkställs under 2025. Åtgärder återrapporteras till kommunstyrelsen senast till årsskifte 2025. Kommunstyrelsen anser av den anledningen att intern kontroll varit effektiv och ändamålsenlig.

Socialnämnden

Socialförvaltningen utförde nämndens interna kontrollplan 2024. I samband med genomförande av kontroller identifierades stora avvikelser inom fem processer. Det rapporterades vid delårsrapporteringen samt informerades nämnden i oktober 2024.

Nämnden beslutade 2024-12-03 (*SN § 163 Dnr 2023/00056*) om två åtgärdsplaner för att hantera avvikelserna. Åtgärdsplan 1 avsåg avdelningen för stöd till barn, unga och vuxna samt åtgärdsplan avsåg avdelningen för funktionsstöd.

Nämnden verkställer åtgärder under 2025 samt återrapporterar det innan årets slut.

Utvärdering av system och rutin för intern kontroll 2024

En utvärdering av system och rutin för intern kontroll genomfördes i april 2025 (*KS Dnr 2025/00990*) vilket behandlas på sammanträde i september. Kommunstyrelsen bedömer att system och rutin i huvudsak är ändamålsenlig, men det finns förbättringsområden.

Flera nämnder lyfter behovet av att i högre grad inkludera medarbetare med kunskap om verksamhetsspecifika risker och kontrollbehov.

Det finns en organisatorisk sårbarhet med att arbetet vilar på enstaka nyckelpersoner för genomförande av intern kontroll. Det bör motverkas genom utbildning av vad intern kontroll är både för chefer och medarbetare. Nyckelpersonerna bör stå för rapportering medan det är övriga i organisationen som ska stå för den interna kontrollen. Intern

kontroll behöver finnas i allas medvetenhet och i synnerhet chefers. Att leda sin verksamhet på ett riskmedvetet sätt är intern kontroll.

Nämndernas engagemang i val av kontrollmoment och processens utformning kan stärkas ytterligare.

Det finns även ett behov av gemensamma diskussioner om vad som är en *tillräcklig nivå av kontroll* samt hur kontrollmoment kan anpassas efter riskens karaktär.

Internkontrollarbetet utgör en viktig del av kommunens styrning, och de strukturer och erfarenheter som byggts upp i nämnderna under året ger goda förutsättningar för fortsatt utveckling och förbättrad intern styrning framåt.

Förändring av intern kontroll 2025

Inför verksamhetsår 2025 har intern kontroll för samtliga nämnder antagits som en del av verksamhetsplan. Intern kontrollplan utgår ifrån en riskanalys av nämndernas mål med en tillhörande kontroll- och åtgärdsplan direkt relaterat till nämndens mål snarare än processer som tidigare. Förändringen vilket stärker målstyrningen, med ökad riskmedvetenhet och är i linje med intentionen med intern kontroll som ett sätt att öka måluppfyllelsen. Förändringen aktualiserar ett behov att revidera reglemente för intern kontroll.